

FLORILEGIU MUZICOLOGIC

Carmen Mihăescu

Volumul intitulat *Fotograme MuzicoLogice. Itinerarii subiective în Clujul Muzical*, scris de Mirela Mercean-Țârc, apreciat muzicolog, conferențiar universitar doctor la Universitatea din Oradea și profesor asociat la Universitatea de Arte din Târgu Mureș, reunește o sumă importantă de materiale de presă, din reviste de specialitate și nu numai, precum și din publicații online, structurate pe trei capitole, cuprinzând cronici de concert, interviuri și recenzii ale unor cărți, relevante pentru o perioadă cuprinsă, în mare parte, între anii 2005 – 2015. Într-o lectură atentă, cititorul va fi din ce în ce mai captivat de valoarea informațiilor care circumscriu momente de însemnătate din bogăția vieții culturale clujene.

După argumentarea din *Cuvântul* înainte, arătând imboldul ce a stat la temelia conceperii acestei cărți, atât de necesare pentru fixarea în memorie a unor evenimente de rezonanță, autoarea ne prezintă o imagine a vieții muzicale clujene în cele patru mari instituții de cultură ale orașului, Opera Națională Română, Opera Maghiară, Filarmonica „Transilvania“, Academia de Muzică „Gheorghe Dima“, subliniind efervescenta acestei vieți și calitatea de înalt profesionalism a manifestărilor.

Cel dintâi capitol, al cronicilor, prezintă articole minuțios elaborate, cu trimiteri în zone adiacente ale culturii, emițând opinii pertinente, inspirat susținute din perspectiva muzicologului. Remarcăm interesul pentru promovarea artei contemporane clujene, consemnându-se în subcapitolul dedicat Festivalului „Cluj Modern“ (edițiile 2005, 2013 și 2015) evenimentele unei manifestări care, în 2015, avea deja o tradiție de 11 ani. Desfășurat în lunile de primăvară, acest festival aduce

cu sine nota de prospețime a muzicii noi, a creației contemporane aparținând cu precădere școlii de compoziție și interpretare clujene, dar și a celei mondiale actuale, a spiritului tânăr și modern, indiferent de vârstă, potrivit siglei adoptate în 2015 „Young is Modern“.

Tinerii sau mai puțin tinerii interpreți au abordat repertorii muzicale împletind cele două ipostaze ale muzicii contemporane, respectiv arta digitală și cea realizată cu mijloace acustice. Pe de o parte, s-a aflat „generația de aur“ a compozitorilor români contemporani, precum Ulpiu Vlad, Viorel Munteanu, Octavian Nemescu, Cornel Țăranu ș.a.m.d., iar, pe de altă parte, compozitorii ce au îmbrățișat exprimarea sonoră prin muzica asistată de calculator, reliefând procedee noi de creație, datorate cuceririlor tehnice și tehnologiilor inovatoare ale avangardei în muzică.

„Toamna Muzicală Clujeană“ este un festival emblematic al orașului de pe Someș, zugrăvit într-un alt subcapitol. În 2005, acest prestigios festival a aniversat 50 de ani de la prima ediție, împrejurare în care publicului clujean i s-a oferit, așa cum afirmă autoarea, „un festin cultural de prim rang“ (v. p. 37). Au evoluat, cu această ocazie, mari maestri ai baghetei ca Misha Katz, Sacha Goetzel, Emil Simon, Cristian Mandeal, precum și soliști celebri ca Uto Ughi, Barta Tibor, Jean-Bernard Pommier, dar și ansambluri de renume mondial precum *The King's Consort* cu integrala Concertelor brandenburgice, *Schubert Ensemble*, *Cvartetul Filarmonicii din Viena*, *Cvartetul Transilvan*, formația *Ookina Ki*. Periplul muzical început în 2005 al Toamnei Clujene se continuă cu alte cronici până în 2014, ediție la care a fost sărbătorit compozitorul Cornel Țăranu, la aniversarea a 80 de ani și, într-un gest de profund omagiu pentru arta artistului Ștefan Ruha, s-au comemorat 10 ani de la dispariția sa.

Este lăudabil faptul că autoarea pune la locul cuvenit arta componistică a compozitorilor clujeni, precum Eduard Terényi, Vasile Herman, Constantin Rîpă, Adrian Pop, Ionică Pop, dar și a unor creatori din generația tânără, precum Cristian Bence-Muk, Ciprian Pop, Răzvan Metea, Iulia Cibișescu, ca și a profesorilor Academiei de Muzică „Gheorghe Dima“, începând cu numele ilustru al profesorului Ștefan Anghi, continuând cu personalitățile consacrate ale pedagogiei pianului ca profesoarele Ninuca

Oșanu-Pop și Adriana Bera, la fel muzicologii Pavel Pușcaș, Gabriel Banciu, Nelida Nedelcuț, László Francisc, Elena Chircev.

Atașamentul pentru valorile Conservatorului clujean, pe care l-a absolvit autoarea, redenumit Academia de Muzică „Gheorghe Dima“, se recunoaște și din portretele pe care le dedică unor personalități remarcabile, atât în planul pedagogiei, cât și în cel al interpretării muzicale, precum compozitorii, muzicologii și profesorii Vasile Herman și Constantin Rîpă, violonistul și profesorul Ștefan Ruha, cântărețul și profesorul Alexandru Fărcaș, fost rector al Academiei, trecut în neființă.

Maestrului Constantin Rîpă i se datorează înființarea Corului *Antifonia*, a cărui aniversare de 40 de ani de existență a fost consemnată în 2009. Formația alcătuită din studenții Academiei clujene și-a câștigat faima în afara țării prin nenumărate turnee, concerte, filmări și înregistrări, un ansamblu care a dobândit notorietate prin abordarea muzicii contemporane, realizând prime audiții din creația compozitorilor Iannis Xenakis, György Ligeti, Krzysztof Penderecki, Ulpiu Vlad, Maurizio Kagel și mulți alții. Ansamblul a colaborat cu mari orchestre din Franța, Polonia, Slovacia, Austria etc., vorbindu-se de un „fenomen Antifonia“, de o școală de formare a talentelor și un atelier de creație cu vizibilitate europeană a institutului care a creat-o.

O altă preocupare este genul de operă și balet, sub privirile cititorului reînviind *Trubadurul* verdian, *Tannhäuser* de Wagner, *Turandot* de Puccini, *Figaro-ul* mozartian, *Castelul Prințului Barbă Albastră* de Béla Bartók, *Visul unei nopți de vară*, aparținând lui Felix Mendelssohn-Bartholdy, găsim și locul, în scrierile autoarei, ca spectacole analizate în componentele lor: concepție regizorală și simbolică, interpretare, scenografie, cor și balet (coregrafie).

Ochiului critic al autoarei nu îi scapă nici aspectele negative ale unor spectacole de pe scena operei, stângăciile regizorale sau scenografice, salvarea unor producții venind din performanța interpretativă a soliștilor, a artiștilor, nu puțin la număr, afirmați pe podiumuri europene. De remarcat interesul pe care îl manifestă pentru vizionarea spectacolelor

ambelor opere clujene, Opera Română și Opera Maghiară, ambele lăcașuri de cultură oferind de cele mai multe ori reprezentării cu mare succes la public.

Subcapitolul *Cronici diverse* cuprinde menționarea unor concursuri, recitaluri, concerte, prime audiții. Același ochi atent, al muzicologului, se remarcă și în capitolele de *Interviuri* și *Recenzii*, unde sunt relevate idei și vederi ale unor personalități clujene și din străinătate, ancorate în actualitatea contemporană privind evoluția artei muzicale. Tematica acestora arată preocuparea personalităților antrenate în dialog pentru cele mai actuale probleme ce frământă comunitatea muzicală academică a zilelor noastre. Foarte utile sunt informațiile din interviul cu compozitorul Adrian Borza, diseminate în rândul muzicienilor specialiști, dar și al melomanilor, cu privire la compunerea, interpretarea și audierea muzicii electronice, cea care devine o formă de creație din ce în ce mai prezentă în secolul XXI.

La fel de interesante sunt și reflecțiile compozitorului Vasile Herman, un împătimit susținător al valorilor autentice, ce-și trage seva din spiritualitatea românească, sau nemulțumirile exprimate lucid de prof. Constantriu Rîpă privind soarta muzicii românești, pe nedrept neglijată din programele filarmonicilor.

Lacune ale învățământului vocațional românesc sunt surprinse și în interviul realizat cu Ninuca Oșanu-Pop, de asemenea fost rector al Academiei clujene, privind dotarea materială a școlilor, printre alte neajunsuri, cu care se confruntă tinerii pianiști. Cu toate aceste lipsuri, se subliniază că există mari realizări și interpreți consacrați, trecuți prin focurile concursurilor naționale și internaționale, care le oferă modelele celor care pășesc pe drumul acestei dificile performanțe, iar școala pianistică clujeană nu duce lipsă de campioni. Cu toate dificultățile de ordin financiar și birocratic, viața muzicală se menține într-o formă de vârf, după cum reiese și din dialogul cu pianista, prof. univ. dr. Adriana Bera, președinta *Societății Române „Mozart”*, reiterându-se ideea că afirmarea și sprijinirea talentelor excepționale merită întotdeauna orice efort, iar acest efort presupune o muncă asiduă în echipă.

Recenziile incluse în volum aduc în atenție aportul valoric cultural al unor personalități, precum compozitorii Sigismund Toduță și Ede Terényi, etnomuzicologul Ileana Szenik ș.a.m.d. Surprindem în lecturarea tuturor acestor gânduri și explorări ale Mirelei Mercean-Țârc simțul fin al detaliului, dar și viziunea de ansamblu a cercetătorului; în analizele lucrărilor din programele de concert, în dirijarea dialogului cu interlocutorii intervievați, în veridicitatea semnificațiilor lucrărilor recenzate, ceea ce ne înfățișează înzestrări precum sensibilitatea și subtilitatea unui artist, dar și pregătirea superioară a omului de cultură. Exprimarea deosebit de plastică și inspirată arată abilitatea mânuirii condeiului, exprimarea metaforică, prezentă atât cât este necesar, fiind împletită cu profunzimi ale sondării fenomenului muzical.

Cartea de față reprezintă, prin diversitatea ariei tematice în domeniul muzicii, un document de mare valoare, căci sublima artă a sunetelor va avea nevoie mereu să fie consemnată de talmăcitorii ei, fie interpreți, fie teoreticieni.

Mirela Mercean-Țârc, *Fotograme MuzicoLogice - Itinerarii subiective în Clujul Muzical*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2018, 210 p.